

Raadsavond	4-12-2023
Zaaknummer	508379 (vervolg op 483348)
Portefeuillehouder	Nick van Egmond
Vorbereid door	Ruimte & Sociaal
Onderwerp	Scenario's bibliotheekvoorziening

Beslisapunten

- Te kiezen voor scenario 3 uit dit voorstel, en daarmee voor behoud van het huidige bibliotheekaanbod, uitgebreid met een bibliotheekvoorziening in Woubrugge;
- Voor de inrichtingskosten gebruik te maken van de POK-middelen 2023 (€ 100.000), en eventuele meerkosten ten laste te brengen van de budgettaire ruimte van het begrotingsresultaat;
- De structurele meerkosten van € 30.000,- p.j., te verwerken in de eerstvolgende begrotingswijziging en op te nemen in de meerjarenbegroting 2025 e.v.;
- De onderzoekskosten van het onderliggende behoefteonderzoek van de Opinieprijers ten laste te brengen van de budgettaire ruimte van het begrotingsresultaat.

Wat willen we bereiken

Het college hecht veel waarde aan een volwaardige en eigentijdse bibliotheekfunctie in Kaag en Braassem. Een bibliotheek is veel meer dan een locatie om boeken te lenen. Het gaat ook om digitalisering, doorlopende leeslijnen en taaltrainingen. Hierbij streven we naar laagdrempeligheid en bereikbaarheid van het bibliotheekwerk voor onze inwoners. De verschillende raadsfracties hebben, mede naar aanleiding van het onafhankelijk behoefteonderzoek, tijdens de Context & Kadersavond de visie van het college ondersteunt en een voorkeur uitgesproken voor een toekomstbestendige en adequate bibliotheekfunctie in Kaag en Braassem, waarbij ook meer ingezet moest worden op een bibliotheekfunctie in Woubrugge.

Samenvatting

In dit voorstel treft u diverse scenario's. Gezien de uitgesproken voorkeur voor uitbreiding van de huidige bibliotheekfuncties binnen Kaag en Braassem, zijn er alleen scenario's uitgewerkt die voorzien in een daadwerkelijke uitbreiding.

Concreet betreft het de volgende scenario's:

1. Bibliotheek in Roelofarendsveen en Leimuiden, met in Woubrugge een servicepunt gerund door vrijwilligers met eventuele ondersteuning vanuit Rijn en Venen;
2. Bibliotheek in Roelofarendsveen, Leimuiden en Woubrugge, met gebruikmaking van de SPUK-subsidie voor de inrichting van Woubrugge;
3. Bibliotheek in Roelofarendsveen, Leimuiden en Woubrugge, zonder gebruikmaking van de SPUK-subsidie voor de inrichting van Woubrugge.

Inleiding

Het college hecht veel waarde aan een volwaardige en eigentijdse bibliotheekfunctie in Kaag en Braassem. Een bibliotheek is veel meer dan een locatie om boeken te lenen. Het gaat bijvoorbeeld ook om digitalisering, doorlopende leeslijnen en taaltrainingen. Hierbij streven we naar laagdrempeligheid en bereikbaarheid van het bibliotheekwerk voor onze inwoners.

De gemeenteraad heeft het college opdracht gegeven om een onafhankelijk behoefteonderzoek te laten uitvoeren. Dit onderzoek is op 25 september besproken tijdens de C&K avond. De verschillende fracties hebben daarbij uitgesproken de lijn van het college te volgen, en een voorstander te zijn van intensivering van de bibliotheekfunctie in Kaag en Braassem, en met name in Woubrugge. Het college is met deze uitgangspunten aan de slag gegaan. Als gevolg daarvan zijn er in dit raadsvoorstel 3 scenario's uitgewerkt.

Argumenten

Hierbij nog even een paar feiten op een rijtje:

- Het behoeftenonderzoek van de Opiniepijlers laat zien dat inwoners belang hechten aan de bibliotheek, ook als zij zelf "geen lezer" zijn. Men waardeert de bibliotheek ook als ontmoetingsplek. Voor een deel van de inwoners is de bibliotheek in Roelofarendsveen "ver weg".
- De dorpsraad Woubrugge pleit voor de terugkeer van de bibliotheek in Woubrugge.
- De Adviesraad Sociaal Domein merkt op dat de resultaten van het behoeftenonderzoek passen bij de doelen van de Maatschappelijke Agenda. De Adviesraad pleit voor bibliotheekvestigingen in Leimuiden en Woubrugge.
- Het onderwijs en de kinderopvang vragen aan de gemeenteraad (via de wethouder, op de C&K-avond van 25 september) extra aandacht en geld voor het intensiveren van de doorlopende leeslijn.
- Rijn en Venen heeft een presentatie aan uw gemeenteraad gegeven waarin zij hebben verteld wat de kerndoelen zijn van een bibliotheek. Het onderhouden van boekencollecties staat hier niet bij, maar het is duidelijk dat boeken lezen belangrijk is bij het leren lezen. De gemeente Kaag en Braassem heeft een volwaardige bibliotheek: de Techcampus. Rijn en Venen adviseert om deze plek blijvend te optimaliseren en beschikbare middelen niet te versnipperd in te zetten.
- Rijn & Venen adviseert daarnaast om ook te investeren in het versterken van het inhoudelijke aanbod. Met name in de maatwerkplaats op de Techcampus en in de "bibliotheek op school", met een doorlopende leeslijn op de IKC's.
- Financieel heeft de raad via het CUP structureel € 60.000,- p.j. beschikbaar gesteld voor intensivering van de bibliotheekfunctie. Daarnaast ontvangen we als gemeente jaarlijks POK-gelden. Deze gelden zijn bestemd om gemeentelijke voorzieningen ook voor kwetsbare inwoners toegankelijker te maken. Het college heeft besloten deze middelen (€ 100.000,- p.j.) in 2023 beschikbaar te stellen voor de opstartkosten van het bibliotheekwerk en vanaf 2024 voor de structurele dekking van de bibliotheekkosten.

Opbrengsten van de C&K-avond van 25 september 2023

- De fysieke bibliotheek is belangrijk. Het gaat niet alleen om de invulling van de kerndoelen, maar ook om het ontmoeten en het kunnen lezen en lenen van boeken. In elke bibliotheek moet het minimaal mogelijk zijn om alle boeken in Nederland te kunnen lenen/opvragen.
- Niet iedere kern hoeft een afhaalpunt te hebben.
- Een enkele partij vindt de biblioboot het onderzoeken waard.
- De vraag om het behoud van een bibliotheek in Leimuiden lijkt groter dan de vraag naar een bibliobus voor de kleine kernen. De bibliobus komt dan ook niet terug in de scenario's.
- Tot slot is genoemd dat ook de financiën belangrijk zijn. Maar ook dat de middelen binnen het CUP-bibliotheek niet per se leidend zijn. Het college heeft de ruimte gekregen met scenario's te komen.

Scenario's

Op basis van bovenstaande uitgangspunten en input zijn er drie scenario's uitgewerkt. Onderstaand worden deze kort beschreven. Daarna volgt een overzicht van voor- en nadelen per scenario.

In alle scenario's is het behoud van de bibliotheek in Roelofarendsveen en Leimuiden als uitgangspunt genomen. Daar is wel een impuls voor nodig op het gebied van het inhoudelijk aanbod en de bibliotheek van Leimuiden:

- *Extra investeren in het inhoudelijke aanbod*
De kernfuncties versterken, met name de doorlopende leeslijn op de IKC's en de digitaliseringscursussen en maatwerkplaats op de Techcampus.
Financieel: € 60.000 toevoegen vanuit de CUP-middelen bibliotheek.
- *Bibliotheek Leimuiden openhouden*
De bibliotheek in Leimuiden open houden (in een mix van vrijwilligers en professionals), zoals de bibliotheek Leimuiden nu al functioneert.
Financieel: € 65.000 toevoegen vanuit de POK-middelen 2024 e.v.

Bovenstaande twee acties zijn het uitgangspunt, en behoren dus tot elk scenario. Het verschil in de scenario's zit in de invulling van Woubrugge:

Scenario 1: Woubrugge als servicepunt

Het behoeft aan een bibliotheekvoorziening in Woubrugge is aanwezig. Het is de vraag of de omvang van deze behoefte voldoende is voor de realisatie van een volwaardige bibliotheek.

Het realiseren van een servicepunt in Woubrugge is de optie die wellicht het best aansluit bij de omvang van Woubrugge, in de wetenschap dat er in Leimuiden en Alphen aan den Rijn al een bibliotheekfunctie aanwezig is.

Rijn en Venen is bereid gevonden een servicepunt te ondersteunen. Een servicepunt is een bibliotheekfunctie, volledig gerund door vrijwilligers. Het is vormvrij, en daardoor financieel gezien aantrekkelijk. Daar staat tegenover dat het aanbod beperkt is (niet alle boeken kunnen geleend / opgevraagd worden) en dat de opzet met vrijwilligers op de lange termijn kwetsbaar kan zijn.

Met een bijdrage van € 35.000,- per jaar, zou dit scenario binnen de POK-middelen gerealiseerd kunnen worden.

Scenario 2: Woubrugge als bibliotheek, met SPUK-subsidie

Als we de kwetsbaarheid en inhoudelijke beperktheid van een vrijwilligersbibliotheek willen ondervangen, moet er opgeschaald worden naar een volwaardige bibliotheekfunctie vergelijkbaar met Leimuiden. Dit is dan dus een bibliotheekfunctie met ruimte voor activiteiten vanuit de MAG, maar ook een IDO-punt en bijvoorbeeld reizende tentoonstellingen van Rijn en Venen. Hier kan men boeken lezen en alle boeken in Nederland kunnen worden opgevraagd.

Rijn en Venen ziet ook mogelijkheden voor een dergelijke bibliotheekfunctie in Woubrugge, maar alleen als hiervoor voldoende extra middelen zijn zodat dit niet ten koste gaat van het huidige programma-aanbod.

Het inrichten van een bibliotheek in Woubrugge wordt door Rijn & Venen geschat op een bedrag tussen de € 125.000,- en € 150.000,-. Voor deze inrichtingskosten is het mogelijk een SPUK-subsidie aan te vragen. Voorwaarden van deze subsidie zijn:

- Het moet gaan om een nieuwe locatie;
- De locatie moet tenminste 15 uur per week open zijn;
- Het moet gaan om volwaardige locaties die substantieel personeelsuitbreiding vragen.

Een bibliotheekvoorziening in Woubrugge kan aan deze voorwaarden voldoen, en zodoende 80% van de investeringskosten (geraamd tussen de € 125.000,- en € 150.000,-) als subsidie aanvragen. Dit is een bedrag tussen de € 100.000,- en € 120.000,-.

Het knelpunt zit echter in de openingstijden. 15 uur per week is substantieel meer dan Leimuiden. Gezien de omvang en het verwachte gebruik van de bibliotheek in Woubrugge is de inschatting dat 8 à 9 uur per week voldoende is. Vanwege personele inzet vanuit Rijn & Venen, kosten extra openingsuren geld. Dit vergt structureel geld, om een incidentele subsidie binnen te halen. Waar een vestiging met de openingstijden van Leimuiden ongeveer € 65.000,- per jaar kost, moet bij een vestiging die 15 uur per week open is gedacht worden aan een bedrag rond de € 100.000,- per jaar.

Scenario 3: Woubrugge als bibliotheek, zonder SPUK-subsidie

Hiervoor gelden inhoudelijk uiteraard exact dezelfde argumenten als voor scenario 2. Het verschil is de financiering van de inrichtingskosten. Door deze inrichtingskosten zelf te betalen, ontstaat de mogelijkheid om de openingstijden naar behoefte in te richten. Hierbij wordt gedacht aan vergelijkbare openingstijden als Leimuiden.

Vanuit de Rijksoverheid hebben we POK-middelen uitgekeerd gekregen. Deze middelen zijn gelieerd aan de Parlementaire Onderzoekscommissie Kindertoelagenaffaire. Een bibliotheekvoorziening dichtbij inwoners, waar ook kwetsbare inwoners terecht kunnen voor bijvoorbeeld programma's op het gebied van laaggeletterdheid of een doorlopende leeslijn, past volledig binnen de voorwaarden van deze uitgekeerde middelen. Vanuit deze middelen kunnen we incidenteel € 100.000,- beschikbaar stellen voor de inrichting.

Omdat we zelf de inrichting bekostigen, zijn we vrij om de openingstijden af te stemmen op de behoefte. Gezien de omvang van Woubrugge, is het de verwachting dat de openingstijden van Leimuiden (9 uur per week) ruim voldoende zijn. Hierdoor besparen we jaarlijks zo'n € 35.000,- (65.000 in plaats van 100.000) ten opzichte van scenario 2.

Voor- en nadelen per scenario:

Scenario	Voordelen	Nadelen	Financiële consequenties
0	De kernfuncties versterken, met name de doorlopende leeslijn op de IKC's en de digitaliseringscursussen en maatwerkplaats op de Techcampus.		€ 60.000,- S <i>CUP-middelen</i> <i>Hiermee zijn de CUP-middelen opgebruikt.</i>
0	Investeren in het open houden van Leimuiden		€ 65.000,- S <i>POK-middelen 2024 e.v.</i>
1 (servicepunt)	- Lijkt het meest passend bij de omvang van Woubrugge en de behoefte; - Rijn & Venen wil ondersteunen; - Minst kwetsbaar voor prijsstijgingen als gevolg van bijvoorbeeld CAO of inflatie; - Financieel waarschijnlijk passend binnen de middelen van het CUP.	- Inhoudelijk kwetsbaar op de langere termijn door volledige afhankelijkheid van vrijwilligers; - Beperkt aanbod van activiteiten en producten;	€ 35.000,- S <i>POK-middelen 2024 e.v.</i> <i>Hiermee zijn de POK-middelen 2024 e.v. opgebruikt.</i>
2 (incl. SPUK)	- Volwaardige bibliotheekfunctie vergelijkbaar met Leimuiden; - Ruimte voor activiteiten vanuit de MAG, een IDO-punt en bijvoorbeeld reizende tentoonstellingen van Rijn en Venen; - Hier kan men boeken lezen en alle boeken in Nederland kunnen worden opgevraagd; - Rijn & Venen ziet mogelijkheden voor deze realisatie; - Inhoudelijk niet kwetsbaar, door trekkersrol Rijn & Venen; - Gebruik van SPUK-subsidie voor inrichting.	- Grote bibliotheekfunctie voor omvang en behoefte in Woubrugge; - Als de SPUK wordt toegekend, moet de bibliotheek minimaal 15 uur per week open (voor het beeld: een bibliotheek met de omvang van Leimuiden, en de openingstijden van Roelofarendsveen); - Structurele kosten aan Rijn & Venen substantieel hoger door langere openingstijden (uitgaande van € 100.000,- per jaar); - Financieel kwetsbaar door gevoeligheid voor prijsstijgingen als gevolg van bijvoorbeeld CAO of inflatie	€ 25.000 / 30.000 I <i>Inrichtingskosten via POK 2023 (rest via SPUK).</i> € 35.000,- S <i>POK-middelen 2024 e.v.</i> <i>Hiermee zijn de POK-middelen 2024 e.v. opgebruikt.</i> € 65.000,- S <i>Begroting</i> <i>Ter dekking van de structurele jaarlijkse kosten.</i>

3 (excl. SPUK)	- Volwaardige bibliotheekfunctie vergelijkbaar met Leimuiden; - Ruimte voor activiteiten vanuit de MAG, een IDO-punt en bijvoorbeeld reizende tentoonstellingen van Rijn en Venen; - Hier kan men boeken lezen en alle boeken in Nederland kunnen worden opgevraagd; - Rijn & Venen ziet mogelijkheden voor deze realisatie; - Inhoudelijk niet kwetsbaar, door trekkersrol Rijn & Venen; - Vrijheid in bepalen openingstijden en daardoor lagere structurele kosten.	- Grote bibliotheekfunctie voor omvang en behoefte in Woubrugge; - Hoge inrichtingskosten door geen gebruik te maken van de SPUK-subsidie. - Financieel kwetsbaar door gevoeligheid voor prijsstijgingen als gevolg van bijvoorbeeld CAO of inflatie (maar minder kwetsbaar dan scenario 2)	€ 100.000,- <i>Inrichtingskosten (POK 2023).</i>	I
			€ 25.000 / € 50.000 <i>Inrichtingskosten tlv begrotingsresultaat</i>	I
			€ 35.000,- <i>POK-middelen</i>	S
			€ 30.000,- <i>Begroting Ter dekking van de structurele jaarlijkse kosten.</i>	S

Kanttekeningen

In de discussie over scenario's zijn ook vragen gesteld over de driehoeksverhouding Gemeente – Driemaster – Rijn en Venen. Hierbij heeft uw raad ook opgemerkt dat dit meer principiële gesprek over rolneming en de manier van samenwerken eventueel op een later moment kan worden gevoerd, maar niet thuishoort in dit voorstel.

Risico's

De bibliotheek is een belangrijke voorziening, waar grote behoefte aan is. Het risico bestaat dat het belang zo groot is, dat de financiële consequenties voor de langere termijn daarbij minder sterk aan bod komen. De scenario's 2 en 3 zijn gevoelig voor prijsstijgingen als gevolg van bijvoorbeeld CAO-stijgingen en/of inflatie. Als er dan geen extra geld beschikbaar wordt gesteld, betekent dat al snel een bezuiniging op het inhoudelijk programma. Scenario 1 is hier minder kwetsbaar in, omdat hier meer met vrijwilligers wordt gewerkt.

De realisatie van een bibliotheekvoorziening in Woubrugge is afhankelijk van het kunnen vinden en binden van een geschikte locatie, en de ondersteuning van voldoende vrijwilligers. We hebben er vertrouwen in dat dit gaat lukken, maar zonder geschikte locatie en voldoende vrijwilligers zal de gewenste bibliotheekvoorziening niet gerealiseerd kunnen worden.

Duurzaamheid

n.v.t

Participatie en inspraak

Het behoeftenonderzoek van de Opiniepijl is uitgevoerd in een bus met de tekst: "Wat vindt u van de bibliotheek?" Alle inwoners zijn uitgenodigd om te vertellen wat zij het belang van de bibliotheek vinden. De bus heeft in alle kernen gestaan. In Leimuiden stond de bus meerdere dagen en ook 's avonds. Inwoners konden ook online reageren.

Ook de Family Factory en de Adviesraad Sociaal Domein hebben schriftelijk zorgen kenbaar gemaakt over de bibliotheekvoorziening in Kaag en Braassem. Het voorliggende voorstel komt tegemoet aan deze zorgen.

De gemeenteraad is op 25 september tijdens een C&K-avond in positie gebracht om wensen en kaders mee te geven aan het college. Deze zijn betrokken in voorliggend voorstel.

Over een bibliotheekfunctie in Woubrugge is gesproken met de exploitant van DieTwee, de Driemaster, bibliotheek Rijn & Venen en de dorpsraad Woubrugge. Na het besluit van de gemeenteraad kunnen de afspraken uitgewerkt en vastgelegd worden.

Financiële consequenties

De financiële consequenties zijn opgenomen in de tabel met voor- en nadelen van de scenario's

Regio

Rijn en Venen is een regionale bibliotheek. Rijnstreekgemeenten maken ook eigen financiële en inhoudelijke afspraken. In Kaag en Braassem verloopt dit via de Driemaster. Dit voorstel betreft alleen de lokale afspraken, niet de regionale.

Evaluatie

De Driemaster heeft jaarlijks met alle samenwerkende partijen inhoudelijke gesprekken, op basis van de doelen van het programma Welzijn & Preventie. De gemeente monitort of de beoogde maatschappelijke effecten worden behaald. Rijn & Venen heeft eerder al aangegeven altijd bereid te zijn om de gemeenteraad te informeren over haar activiteiten en werkzaamheden, bijvoorbeeld tijdens een C&K-avond over het Sociaal Domein.

Roelofarendsveen,
Burgemeester en wethouders van Kaag en Braassem,
de loco-gemeentesecretaris, de burgemeester,
J.J. Démoed A. Heijstee-Bolt

Bijlagen behorend bij het voorstel

- Raadsbesluit